

คู่มือความรู้การตรวจเลือดพ่อแม่ เพื่อดูแลสุขภาพในครรภ์

คำนำ

กรมอนามัยโดยกองอนามัยการเจริญพันธุ์ และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ร่วมกันดำเนินการโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึง และ การใช้บริการทางข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา และบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ (Strengthen Access to and Utilisation of Reproductive Health Information, Counselling and Services: The RH Plus Project) ระหว่างเดือนมิถุนายน 2550 จนถึงเดือนธันวาคม 2554 ทำการทดลองรูปแบบการให้บริการด้านอนามัยแม่และเด็กโดยส่งเสริมให้ผู้ชายเข้ามามี ส่วน ร่วมในการดูแลสุขภาพมารดา และได้จัดทำชุดคู่มือให้ความรู้สำหรับหญิง ตั้งครรภ์ สามี และญาติ เป็นจำนวน 5 เล่ม ได้แก่

1. คู่มือ ความรู้การตรวจเลือดพ่อแม่เพื่อดูลูกในครรภ์
2. สุขใจ ได้เป็นแม่
3. สุขใจ ได้เป็นพ่อ
4. คู่มือมารดาหลังคลอดและการดูแลทารก
5. คู่มือการมีส่วนร่วมของสามีหรือญาติในการเฝ้าคลอด

เพื่อเป็นข้อมูลที่ให้ความรู้ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ การปฏิบัติตัวระหว่าง ตั้งครรภ์ ระยะคลอดบุตร หลังคลอด และดูแลสุขภาพเด็ก อันได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การแต่งกาย อาการผิดปกติที่ ต้องมาพบแพทย์ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน การวางแผนครอบครัว

การเลี้ยงดูบุตร และพัฒนาการเด็ก เป็นต้น เพื่อให้ลูกที่เกิดมามีสุขภาพที่ สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งส่งเสริมให้สามีได้มีบทบาทใน การช่วยเหลือดูแลภรรยาและลูก อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมบทบาทผู้ชายใน ฐานะสามีและพ่อได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

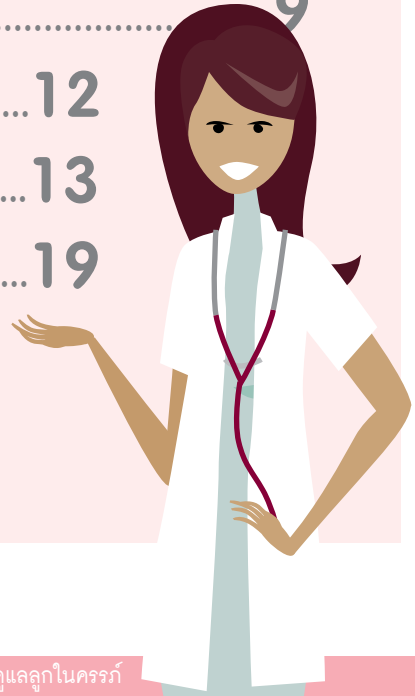
กรมอนามัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดคู่มือให้ความรู้นี้จะ เป็นประโยชน์ สำหรับหญิง ตั้งครรภ์และสามี หากมีคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงคู่มือนี้ ให้ดียิ่งขึ้น สามารถส่งมาได้ ที่ กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทร. 0-2590-4244-5

(นายแพทย์ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา)
อธิบดีกรมอนามัย

สารบัญ

เมื่อมาฝากครรภ์ทำไม...ต้องตรวจเลือด.....	2
การตรวจเลือดหาหมู่เลือด.....	3
โรคเลือดจางจากการขาดธาตุเหล็ก.....	4
โรคเลือดจางธาลัสซีเมีย.....	5
โรคไวรัสตับอักเสบบี.....	9
โรคซิฟิลิส.....	12
โรคเอดส์.....	13
กลุ่มอาการดาวน์ซินโดรม.....	19

เมื่อมาฝากครรภ์ ทำไม...ต้องตรวจเลือด

การตรวจเลือด เราตรวจเพื่อเจ้าตัวน้อยของคุณพ่อและคุณแม่ เป็นสำคัญ หลายคนคงคิดว่าถ้าให้คุณแม่มาตรวจเลือดเพียงคนเดียว พบว่าทุกอย่างปกติดี แล้วลูกในครรภ์จะปกติดี จริงไหม? แต่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะถ้าคุณพ่อไม่ได้รับการตรวจเลือด ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าสุขภาพคุณพ่อปกติดีหรือไม่ เพราะโรคบางอย่างจากคุณพ่อสามารถติดต่อมายังคุณแม่และถ่ายทอดไปสู่ลูก ทั้งๆ ที่สามารถป้องกันได้ เช่น ซิฟิลิส ตับอักเสบบี เอ็ดส์ หรือโรคทางพันธุกรรมซึ่งพ่อและแม่มีอยู่ได้แก่ โรคอาลัสซีเมีย การตรวจเลือดทั้งคุณพ่อและคุณแม่ จะเป็นการช่วยดูแลเจ้าตัวน้อยในครรภ์ได้เป็นอย่างดี

เมื่อมาฝากครรภ์...คุณพ่อคุณแม่ จะได้รับความรู้และตรวจเลือด อะไรบ้าง

1. กรู๊ปเลือดและหมู่เลือดอาร์เอช (RH)

ตรวจเพื่อ...

- หมู่เลือดคุณแม่และคุณพ่อเข้ากันได้หรือไม่
- กรณีที่เลือดคุณแม่และคุณพ่อเข้ากันไม่ได้ จะส่งผลและเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ได้ เช่น มีภาวะซีด หัวใจวายในครรภ์
- จัดหาเลือดทดแทนได้อย่างรวดเร็วกรณีที่คุณแม่จำเป็นต้องรับเลือด

ถ้าพบความผิดปกติจะอย่างไร

- ให้การปรึกษาคุณพ่อคุณแม่ และตรวจให้ละเอียดขึ้นเพื่อสามารถวางแผนในการดูแลครรภ์ และการคลอดได้อย่างปลอดภัย

RH

โรคเลือดจาง จากการขาดธาตุเหล็ก

เป็นภาวะที่ร่างกายมีจำนวนเม็ดเลือดแดงต่ำกว่าปกติ เนื่องจาก
ร่างกายมีธาตุเหล็กไม่เพียงพอที่จะนำไปสร้างเม็ดเลือด
สาเหตุของโรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

- ร่างกายมีความต้องการธาตุเหล็กเพิ่มขึ้น เช่น หญิงมีครรภ์
และให้นมบุตร
- รับประทานอาหารที่มีธาตุเหล็กไม่เพียงพอ หรืออาหารที่ขัดขวาง
การดูดซึมธาตุเหล็ก เช่น ชา กาแฟ
- การเสียเลือดอย่างเรื้อรัง เช่น โรคจิตสีดวงทวาร โรคพยาธิ
ปากขอ มีประจำเดือนมาก มีครรภ์ถี่ และแท้งบ่อย

ผลกระทบต่อคุณแม่และลูก

• เสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด ลูกน้ำหนักน้อย ซีด ไม่แข็งแรง
ลูกพัฒนาการช้า คุณแม่ไม่มีแรงอ่อนเพลีย คุณแม่อาจตกเลือด ซ็อกหรือ
ติดเชื้องหลังคลอด

ถ้าตรวจพบว่าเป็นโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจะได้อย่างไร ?

- กินอาหารที่มีธาตุเหล็กสูง ได้แก่ ตับ เลือด ไข่ เนื้อสัตว์ต่างๆ
ผักใบเขียว กินอาหารที่ส่งเสริมการดูดซึมธาตุเหล็กจากอาหารได้มากขึ้น
เช่น กลัวย่น้ำว่า มะละกอลูก ส้ม ฝรั่ง งดอาหารที่ขัดขวางการดูดซึม
ธาตุเหล็ก ได้แก่ น้ำชา กาแฟ ใบเมี่ยง เป็นต้น
- หญิงมีครรภ์ควรรับประทานยาเม็ดธาตุเหล็กที่แพทย์ให้เป็น
ประจำทุกวันและไม่ควรรับประทานยาอื่นพร้อมนมหรือยาเคลือบมำรุงกระดูก
- ป้องกันโรคพยาธิปากขอ โดยถ่ายอุจจาระ
ในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ และใส่รองเท้าทุกครั้งออกจากบ้าน
- รักษาสาเหตุของโรคที่ทำให้เกิดการเสียเลือด
เช่น จิตสีดวงทวาร เป็นต้น

โรคเลือดจางธาลัสซีเมีย

โรคธาลัสซีเมีย เป็นโรคชนิดหนึ่งที่เกิดจากเม็ดเลือดแดงผิดปกติ แดงง่าย โดยการถ่ายทอดจากพ่อแม่ทางกรรมพันธุ์เป็นได้ทั้งชายและหญิง ธาลัสซีเมียมี 2 แบบ

- **เป็นพาหะ** → ผู้ที่เป็นพาหะไม่แสดงอาการจะมีลักษณะ และสุขภาพดีเหมือนคนทั่วไป แต่มีความผิดปกติของเม็ดเลือดสามารถ ถ่ายทอดไปยังลูกหลานได้ ผู้เป็นพาหะในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 40 ของประชากร

- **เป็นโรค** → ผู้เป็นโรคเลือดจางธาลัสซีเมียจะแสดงอาการ ซีด ตาขาว สีเหลือง ตับโต ม้ามโต ใบหน้าจะเปลี่ยน จมูกแบน กะโหลกศีรษะหนา โหนกแก้มสูง คางและกระดูกขากรรไกรกว้างใหญ่ ฟันบนยื่น กระดูก เปรราะหักง่าย ผิวหนังดำคล้ำ ร่างกายเติบโตช้ากว่าคนปกติ สามารถถ่ายทอดไปยังลูกหลานได้

โรคธาลัสซีเมียแบ่งได้หลายชนิด

- **ชนิดรุนแรงที่สุด** → แท้ง ทารกตายตั้งแต่อยู่ในครรภ์ หรือหลังคลอดไม่เกิน 1 วัน

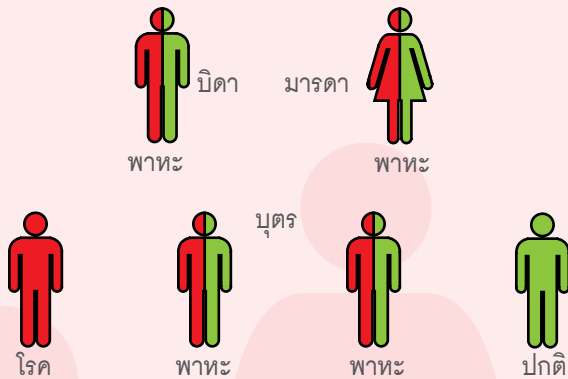
- **ชนิดรุนแรง** → แรกเกิดจะไม่มีอาการ จะสังเกตอาการ เห็นชัดเมื่ออายุประมาณ 3-6 เดือน อาการสำคัญ คือ ซีด อ่อนเพลีย ท้องป่อง ม้าม ตับโต มักซีดมากจนต้องให้รับเลือดเป็นประจำ

- **ชนิดปานกลางและชนิดรุนแรงน้อย** → จะซีดมากขึ้น เมื่อมีไข้

โอกาสเสี่ยงของการมีลูก เป็นโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย

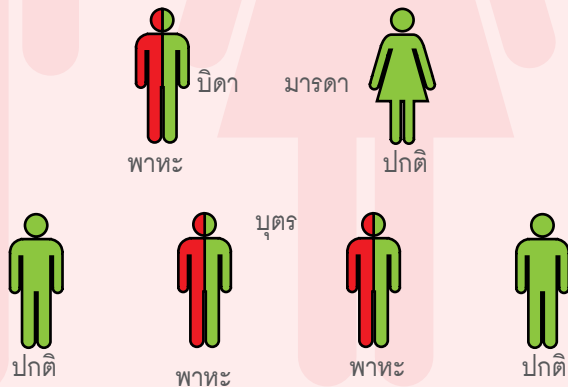
• ถ้าทั้งพ่อและแม่เป็นพาหะ:

- โอกาสที่ลูกจะเป็นโรค เท่ากับ 25 % หรือ 1 ใน 4
- โอกาสที่ลูกจะเป็นพาหะ เท่ากับ 50 % หรือ 2 ใน 4
- โอกาสที่จะมีลูกปกติ เท่ากับ 25 % หรือ 1 ใน 4

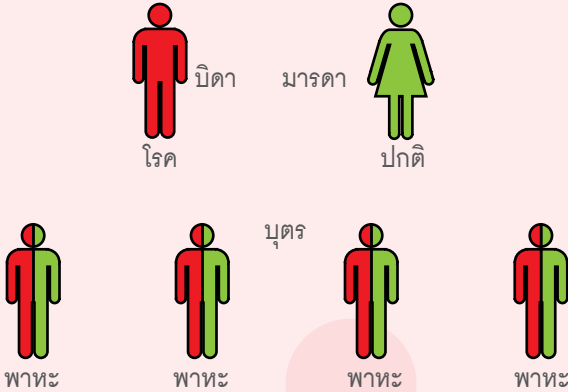
• ถ้าพ่อหรือแม่เป็นพาหะเพียงคนเดียว

ในการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง โอกาสที่ลูกจะเป็นพาหะเท่ากับ 50% หรือ 2 ใน 4 และโอกาสที่จะมีลูกปกติ เท่ากับ 50% หรือ 2 ใน 4

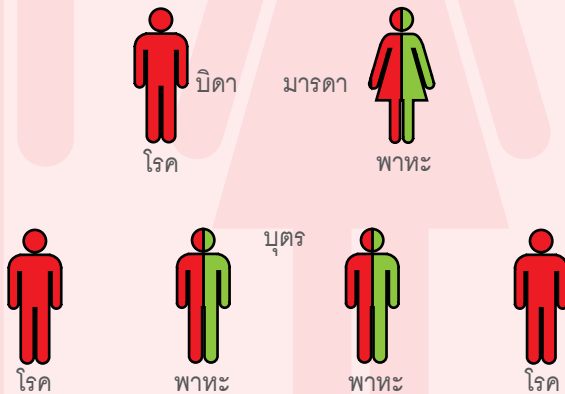
ถ้าพ่อหรือแม่เป็นโรคเพียงคนเดียวและอีกฝ่ายปกติ

ในการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง ลูกทุกคนจะเป็นพาหะ เท่ากับ 100 %

ถ้าพ่อหรือแม่เป็นโรคเพียงคนเดียวและอีกฝ่ายเป็นพาหะ

ในการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง โอกาสที่ลูกจะเป็นโรคเท่ากับ 50 % หรือ 2 ใน 4
โอกาสที่จะมีลูกเป็นพาหะ เท่ากับ 50 % หรือ 2 ใน 4

ถ้าตรวจพบว่า คู่ของเรามีโอกาสเสี่ยงที่จะมีลูกป่วยเป็นธาลัสซีเมีย จะทำอย่างไร ?

- ไม่ต้องตกใจ แพทย์จะทำการตรวจให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อดูว่าลูกในครรภ์ จะเกิดโรคในระดับความรุนแรงมากน้อยแค่ไหน และให้การปรึกษาช่วยเหลือตามความเหมาะสมของแต่ละคู่

คำแนะนำสำหรับผู้ที่เป็นพาหะ:

- ผู้เป็นพาหะสามารถถ่ายทอดโรคนี้ไปสู่ลูกได้ จึงควรวางแผนก่อนมีลูก เพื่อหลีกเลี่ยงการมีลูกเป็นโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย ควรพาคู่สมรสไปตรวจเลือดก่อนมีลูก ถ้าเป็นพาหะทั้งสองคนเมื่อตั้งครรภ์ควรปรึกษาแพทย์ เพื่อตรวจวินิจฉัยทารกก่อนคลอด ผู้เป็นพาหะควรแนะนำให้ญาติพี่น้องไปตรวจเลือดด้วย

คำแนะนำสำหรับผู้เป็นโรคเลือดจางธาลัสซีเมีย

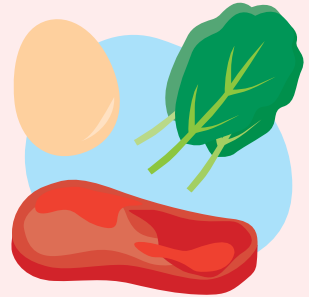
- ควรกินผักผลไม้ ไข่ และนมเป็นประจำ
- ดื่มน้ำชาหลังอาหารเพื่อช่วยลดการดูดซึมธาตุเหล็ก

ธาตุเหล็ก

- ตรวจฟันทุก 6 เดือน เพราะฟันผุง่าย
- งดสูบบุหรี่และดื่มสุรา
- หลีกเลี่ยงการทำงานหนัก หรือการเล่นรุนแรง
- ไม่ควรซื้อวิตามินซีกินเอง
- ถ้ามีอาการปวดท้องที่ชายโครงขวา รุนแรง มีไข้และเหลืองมากขึ้น

แสดงว่าถุงน้ำดีอักเสบ ควรไปพบแพทย์อาจเป็นโรคติดเชื้อรุนแรงได้ง่าย เมื่อมีไข้สูงควรเช็ดตัว กินยาลดไข้ แล้วรีบไปพบแพทย์

- อยู่ในอากาศโปร่งไม่แออัด เพื่อหลีกเลี่ยงการติดเชื้อง่าย ๆ

โรคไวรัสตับอักเสบบี

คือ การอักเสบของเซลล์ตับ จากการติดเชื้อไวรัส การอักเสบจะทำให้เซลล์ตับตาย หากเป็นเรื้อรังจะเกิดพังผืด ตับแข็งและมะเร็งตับได้

สาเหตุของโรคตับอักเสบบี

เชื้อไวรัสตับอักเสบบี จะติดเชื้อและพบได้บ่อยในช่วงอายุต่างๆ คือ

- ระยะแรกเกิด ถ้ามารดาเป็นพาหะ
- ระยะเวลาเด็กเล็ก ถ้ามีพี่เลี้ยงใกล้ชิดเป็นพาหะ
- ระยะเวลาเข้าโรงเรียนหรือสถานเลี้ยงเด็กเล็กมีเพื่อนเด็กด้วยกัน

เป็นพาหะ

- ระยะเวลาหนุ่มสาว ถ้ามีการร่วมเพศกับผู้ติดเชื้อ
- ใช้ของใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้อื่นที่เป็นพาหะ

การติดต่อของโรคตับอักเสบบี

ติดต่อโดยการสัมผัสกับเลือด น้ำเหลืองจากแผล น้ำลาย น้ำอสุจิ น้ำคัดหลั่งในช่องคลอด น้ำนมของผู้ป่วยหรือผู้เป็นพาหะ โดยการรับถ่ายเลือดจากผู้ที่มีเชื้อไวรัสอยู่ โดยการใช้เข็มฉีดยาที่มีเชื้อปนเปื้อน การเจาะ การสัก การทำฟันที่ใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้ที่มีเชื้อไวรัสอยู่ โดยการใช้ของส่วนตัวร่วมกับผู้ที่มีเชื้อ เช่น แปรงสีฟัน มีดโกน ที่ตัดเล็บ เพราะอาจปนเปื้อนเลือดของคนที่มีเชื้ออยู่ได้ โดยการสัมผัสกับเลือด น้ำคัดหลั่งของผู้ที่มีเชื้อไวรัสอยู่ โดยผ่านเข้าทางบาดแผลโดยไม่รู้ตัว เช่น การเล่นกัดกันของเด็กๆ โดยการถ่ายทอดเชื้อจากมารดาที่เป็นพาหะหรือเป็นโรคอยู่ไปยังทางสายสะดือหรือระหว่างคลอด

อาการของโรคตับอักเสบชนิด บี

อาการแบบเฉียบพลัน มี 3 ระยะ คือ

- **ระยะนำ** เริ่มด้วยมีอาการไม่สบาย อ่อนเพลีย บางคน มีไข้ คลื่นไส้ อาเจียน กินเวลา 3-4 วัน ถึง 1 สัปดาห์
- **ระยะเหลือง** เนื่องจากตับอักเสบ ทำงานไม่ได้เป็นปกติ น้ำดีจึงเข้าสู่กระแสเลือด ทำให้ตัวเหลือง ตาเหลือง บัสสาวะสีเข้มบางคนมีอาการแน่นท้อง เจ็บบริเวณใต้ชายโครงขวา อาการเหลืองพบได้ราว 2-4 สัปดาห์
- **ระยะฟื้นตัว** อาการต่างๆ หุเลา บางคนอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย อยู่ยาวนานเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ส่วนใหญ่หายเป็นปกติในเวลา 1-3 เดือน บางคนอ่อนเพลีย เมื่ออาหารนานเกิน 3 เดือน
- **อาการแบบเรื้อรัง** จะมีอาการทั้ง 3 ระยะแบบเฉียบพลัน ซ้ำไป ซ้ำมาหลายครั้ง

การป้องกันโรคตับอักเสบบี

- ไม่สัมผัส น้ำเหลือง น้ำลาย ของเหลวที่คัดหลั่ง จากร่างกาย
- ไม่ใช่ของส่วนตัวร่วมกับผู้ป่วย และผู้ที่เป็นพาหะของโรค เช่น เข็มฉีดยา มีดโกน แปรงสีฟัน ทวี การสัก เจาะหู
- หญิงตั้งครรภ์ จะป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ได้โดยเจาะเลือดตรวจหาเชื้อก่อนตั้งครรภ์ ถ้ายังไม่มีภูมิต้านทานโรคก็ฉีดวัคซีนเพื่อให้มีภูมิต้านทานโรค ถ้าพบเชื้อโรคขณะตั้งครรภ์ อาจจะตรวจเลือดเพิ่มเติม เพื่อบอกถึงโอกาสที่จะติดต่อยังทารก หากทางป้องกันไม่ให้ทารกติดเชื้อ ส่วนหญิง

ตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อ ไม่ต้องรักษา แต่ระวังการแพร่กระจายเชื้อไปยังบุคคลอื่น
ทารกที่เกิดจากมารดาติดเชื้อไวรัส ป้องกันการติดเชื้อ โดยให้วัคซีนสร้าง
เสริมภูมิต้านทานโรคได้ทันทีหลังคลอดภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากนั้น
แพทย์จะนัดทารก มาฉีดวัคซีนตามกำหนดจนครบ

การฉีดวัคซีน

ต้องฉีดติดต่อกัน 3 เข็ม ฉีดห่างกัน 1 เดือน 2 เข็มและฉีดเข็มที่ 3
เมื่อครบ 6 เดือน จึงจะได้ผลดี

ผู้ที่ควรได้รับวัคซีน

- ทารกแรกเกิดทุกคน เพื่อให้ภูมิคุ้มกันไม่ติดเชื้อตั้งแต่อายุยังน้อย
- เด็กทั่วไป และผู้ใหญ่ที่ไม่มีภูมิต้านทาน
- คู่สมรสก่อนแต่งงานควรตรวจเลือดเพื่อดูว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพาหะหรือไม่ ถ้าพบว่าเป็น และอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่มีภูมิคุ้มกัน จะได้ฉีดวัคซีนก่อนแต่งงาน

โรคซิฟิลิส

เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ชนิดหนึ่ง

อาการ

- มีแผลที่อวัยวะเพศและอาจเกิดที่อื่น ๆ แผลไม่เจ็บ อาจมี บัสสาวะแสบขัด มีผื่นขึ้นตามตัวที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ไม่เจ็บ ไม่คัน ผอมร่วง ฯลฯ อาการเหล่านี้จะหายได้เอง แต่เชื้อยังคงอยู่ในร่างกาย ดังนั้นถ้าตรวจเลือด จะพบว่า “เลือดบวก”

- หากปล่อยไว้ไม่รักษา อาจทำให้เกิดโรคลุกลาม และทำลาย อวัยวะสำคัญ เช่น หัวใจ สมอง กระดูก พิการ และตายได้ แต่สิ่งที่สำคัญ ที่สุดก็คือ

ถ้าคุณพ่อและคุณแม่ที่มีเชื้อซิฟิลิสอยู่ในกระแสเลือดจะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ โดยทำให้ทารกแท้งหรือตายได้ หรืออาจทำให้พิการแต่กำเนิด เช่น หูหนวก ตาบอด หัวใจรั่ว หรือสมองพิการ ซึ่งเป็นโรคที่อันตรายต่อเจ้าตัวน้อยในครรภ์อย่างมาก

ถ้าตรวจพบเชื้อซิฟิลิสขณะตั้งครรภ์จะอย่างไร ?

- สามารถรักษาให้หายขาดได้ โดยฉีดยาตามคำสั่ง การรักษาของคุณหมออย่างเคร่งครัด และต้องรับรักษา ตั้งแต่ระยะแรก ๆ ของการตั้งครรภ์

โรคเอดส์

เป็นโรคที่พวกเราทุกคนคงได้ยินกันอย่างแพร่หลาย เกิดจากเชื้อไวรัสเอชไอวี ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายบกพร่องและเสียชีวิตจากโรคแทรกซ้อน เป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

เชื้อไวรัสเอชไอวีสามารถติดต่อ ทางการร่วมเพศ และทางเลือด เมื่อคุณแม่ติดเชื้อไวรัสเอดส์เข้าตัวน้อยมีโอกาสติดจากคุณแม่ได้ระหว่างตั้งครรภ์ โดยผ่านทางรก ระหว่างการคลอดและหลังคลอด โดยการผ่านทางน้ำนมแม่

เมื่อตรวจพบว่าคุณแม่ติดเชื้อเอชไอวี

คุณหมอมจะลดโอกาสในการติดเชื้อของเจ้าตัวน้อยให้มากที่สุด โดยระหว่างตั้งครรภ์ และขณะคลอดคุณแม่จะได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวี เพื่อป้องกันเชื้อเข้าสู่ทารก การวางแผนการคลอดที่ปลอดภัยและการให้นมผสมทดแทนนมแม่ ซึ่งในปัจจุบันนี้เราสามารถลดการติดเชื้อเอชไอวีจากคุณแม่มาสู่เจ้าตัวน้อยได้ถึงร้อยละ 97 และโรงพยาบาลทุกแห่งจะมีผู้ให้การปรึกษาคอยให้คำแนะนำดูแลคุณพ่อคุณแม่และเจ้าตัวน้อยเป็นอย่างดี

การตรวจเลือด

เมื่อคุณแม่คุณพ่อมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือไม่แน่ใจการตรวจเลือดจะเป็นสิ่งช่วยให้คุณมั่นใจว่าท่านและครอบครัวของท่านปลอดภัยจากเอชไอวี

ความหมายของผลเลือดลบ

1. ไม่ติดเชื้อไวรัส เอช ไอ วี
2. อาจติดเชื้อแล้ว แต่ยังไม่พบเชื้อ
3. ผลเลือดที่เป็นลบ ไม่ได้หมายความว่าต่อไปจะไม่ติดเชื้อ หากยังมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่

ทำอย่างไรให้ผลเลือดเป็นลบตลอดไป

1. รักเดียวใจเดียว

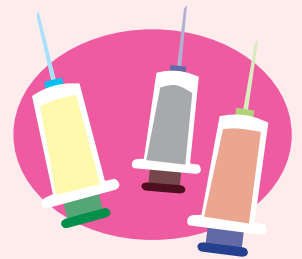
สามีภรรยาควรรักเดียวใจเดียว และต้องมีกันและกัน ตลอดชีวิตสมรส ไม่ควรไปมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของเรา

2. การไม่รับเชื้อทางเลือด

ไม่ควรใช้เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น ควรระมัดระวังการใช้ของมีคมร่วมกับผู้อื่น เช่น ใบบิดโกน กรรไกร ตัดเล็บ การสักลาย เจาะหู การสัมผัสบาดแผลเปิดของผู้อื่น เป็นต้น

3. งดขยงอนามัย

- หากมีพฤติกรรมเสี่ยง ควรใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง
- ไม่ใช่เรื่องน่าอายอะไร ถ้าสามีและภรรยาจะเรียนรู้ ฟีกใช้ และจัดหาถุงยางอนามัยเตรียมไว้ก่อนมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะในขณะตั้งครรรภ์

4. ไม่มีสุรภาพของมินมาและงดใช้สารเสพติดทุกชนิด

- จะทำให้ขาดสติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ อาจทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

5. การสื่อสารภายในครอบครัว

- การพูดคุย เรื่องเพศไม่ใช่เรื่องน่าอาย สามารถระบายพูดคุยกันได้อย่างเปิดเผย

เทคนิคการพูดคุยเรื่องโรคเอดส์ในครอบครัว

1. สามี-ภรรยา ต้องเปิดใจกว้างยอมรับฟังปัญหาซึ่งกันและกัน หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน
2. เลือกเวลาหรือบรรยากาศที่ทั้งคู่รู้สึกสบายใจและเป็นส่วนตัว
3. เริ่มต้นด้วยการยกข่าวหรือโฆษณาเรื่องเอดส์มาพูดคุยกันหรือหาเอกสารเรื่องเอดส์มาอ่านก่อน
4. พูดอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา
5. ถ้าการพูดคุยนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง ควรพักไว้ก่อน แล้วค่อยหาโอกาสคุยภายหลัง หรือให้อ่านจากเอกสารความรู้เรื่อง เอดส์

วิธีการเลือกใช้ถุงยางอนามัยที่ได้มาตรฐาน

ใช้ถุงยางอนามัยที่ยังไม่หมดอายุ โดยดูจากวันที่ผลิต ไม่ใช่ถุงยางอนามัยที่ฉีกขาด หรือของบรรจุชำรุด เลือกใช้ขนาดที่เหมาะสม ถ้าเล็กไป อาจฉีกขาดง่าย หรือใหญ่ไปจะหลุดได้ง่าย

วิธีใช้ถุงยางอนามัย

ฉีกมุมซอง
โดยไม่ให้เล็บมือเกี่ยวถุงยางอนามัยขาด

ใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่อวัยวะเพศแข็งตัวบีบ
ปลายถุงยาง เพื่อให้ล่ออากาศ

รูดถุงยางอนามัย
โดยให้ขอบที่ม้วนอยู่ด้านนอก

สวมถุงยางอนามัยแล้วรูด
ให้ขอบถุงยางอนามัยถึงโคนอวัยวะเพศ

หลังเสร็จกิจ ควรรีบถอดถุงยางอนามัยในขณะที่
อวัยวะเพศยังแข็งตัว โดยใช้กระดาษชำระหุ้ม
ถุงยางอนามัยก่อนถอด หากไม่มี ควรระวังไม่ให้มือ
สัมผัสกับสารคัดหลั่งของคุณอน

เมื่อใช้แล้ว ควรขอให้เรียบร้อยก่อนทิ้งลงถังขยะ

กลุ่มอาการดาวนซินโดม

กลุ่มอาการดาวน เป็นโรคพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม (สารที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม) และเป็นสาเหตุที่พบบ่อยที่สุดของภาวะปัญญาอ่อน เด็กกลุ่มอาการดาวน จะมี 47 โครโมโซม (ในคนปกติจะมีโครโมโซม 46 โครโมโซม) โดยสาเหตุที่พบบ่อยเกิดจากโครโมโซมคู่ที่ 21 เกินมา 1 โครโมโซม เกิดได้ในการตั้งครรภ์ทั่วไป ไม่จำกัดเชื้อชาติหรือแม้แต่อายุมารดา แต่พบบ่อยกว่าในหญิงที่ตั้งครรภ์เมื่อมีอายุมาก

ลักษณะอาการเป็นอย่างไร

แพทย์มักจะทำให้การวินิจฉัยเด็กได้แต่แรกคลอด เนื่องจากเด็กจะมีลักษณะที่เฉพาะ ได้แก่ ตาที่เฉียงขึ้นบน ดั้งจมูกแบน ตาห่าง มือเท้าสั้น กล้ามเนื้อที่อ่อนแรง และมักจะมีโรคหัวใจพิการแต่กำเนิดร่วมด้วย เป็นต้น เด็กที่เป็นโรคดังกล่าวจะมีสติปัญญาอ่อน ซึ่งความรุนแรงจะมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละคน

ตรวจหาโรคในระยะตั้งครรภ์ได้หรือไม่

การตรวจหาความผิดปกติของทารกในครรภ์มีหลายวิธี ได้แก่ การตรวจเลือดในคุณแม่ขณะตั้งครรภ์ และการเจาะตรวจน้ำคร่ำ ถือเป็น การตรวจหาความผิดปกติของทารกในครรภ์ที่นิยมทำกันมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหญิงตั้งครรภ์ที่มีอัตราเสี่ยงที่จะมีความผิดปกติของทารกในครรภ์ เช่น ในหญิงตั้งครรภ์ที่มี

อายุมากกว่า 35 ปีขึ้นไป จะมีความเสี่ยงมากขึ้นประมาณ 1 ต่อ 600 จนถึง 1 ต่อ 300 คน แต่มารดาที่อายุไม่มากก็สามารถพบได้ หรือมีประวัติลูกคนก่อนเป็นโรคนี้อีก หรือมีประวัติญาติพี่น้องเป็นโรคนี้อีก

การเจาะน้ำคร่ำ

ตามปกติในน้ำคร่ำที่ห่อหุ้มตัวทารก จะมีเซลล์ของทารกหลุดลอกลอยแขวนอยู่ ซึ่งเราสามารถเจาะดูดเอาเซลล์เหล่านี้มาทำการเพาะเลี้ยงแล้วมาศึกษาดูโครโมโซม หรือพันธุกรรม เพื่อจะค้นหาว่ามีความผิดปกติ ความพิการในทารกที่อยู่ในครรภ์ การเจาะจะกระทำได้ดีเมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 4 เดือน แล้วนำมาเข้ากระบวนการทางห้องปฏิบัติการ ภายใน 2 สัปดาห์ ก็จะทราบผลการตรวจ

แพทย์จะใช้เครื่องตรวจคลื่นเสียงความถี่สูงเป็นตัวช่วยในการเจาะหลังจากฉีดยาชาเฉพาะที่แล้ว ใช้เข็มเจาะผ่านผนังหน้าท้องมารดา ผ่านเข้าสู่โพรงมดลูกในตำแหน่งที่ปลอดภัย แล้วดูดน้ำคร่ำออกมาตรวจ การเจาะตรวจน้ำคร่ำอาจจะก่อผลแทรกซ้อนได้ เช่น การแท้ง ดังนั้นการตรวจดังกล่าวจึงจะทำเมื่อมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์เท่านั้น.....

การวินิจฉัยไม่ยาก แต่การดูแลระยะยาวนั้นยากกว่า

การดูแลรักษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือของคุณพ่อคุณแม่ และครอบครัวอย่างมาก ต้องอาศัยความอดทนและตั้งใจจริงในการดูแลเด็กกลุ่มนี้ เนื่องจากมีภาวะโรคร่วมหลายอย่าง ซึ่งถ้าได้รับการดูแลรักษาและกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่ต้น จะทำให้เด็กกลุ่มนี้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่งและใช้ชีวิตประจำวันได้ใกล้เคียงกับคนปกติ....

บรรณานุกรม

“คู่มือความรู้การตรวจเลือดพ่อแม่ เพื่อดูแลลูกในครรภ์”

1. การดำเนินงานโครงการป้องกันและควบคุมโรคเลือดจางธาลัสซีเมียในประเทศไทย
กรมอนามัย กองอนามัยครอบครัว 2538 พิมพ์ที่ องค์การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
ISBN 974-7996-92-8
2. รุณวดี ปัญญาธิ คู่มือตั้งครรภ์ (Pregnancy Hand Book)
สำนักพิมพ์ คำแก้ว : กรุงเทพฯ , 2537
3. โรคธาลัสซีเมีย โครงการพันธุกรรมโรคเลือด คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2539
โรงพิมพ์ชัยเจริญ 58 สุขุมวิท 36 คลองเตย กรุงเทพฯ 10100
ISBN 974-588-355-7
4. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก
กระทรวงสาธารณสุข : 25550

ที่ปรึกษา

นายแพทย์กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง
แพทย์หญิงสุนิษฐ์ สร้างศรีวงศ์
นายสุรณ ปัญญาติลก
นายแพทย์ทวีทรัพย์ ศิรประภาศิริ

กองอนามัยการเจริญพันธุ์
กองอนามัยการเจริญพันธุ์
กองอนามัยการเจริญพันธุ์
กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ

คณะผู้จัดทำ

นางเรณู ชูนิล
นางสุกัญญา ทองอำรง
น.ส.พัชรา โกตินานนท์
นางต้องจิตต์ กาญจนรัมย์
นางบุญปลุก สุทธิผล
นางผ่องศรี แสนไชยสุริยา
นางกัญญนัท สีสันต์
น.ส.รัชณี ปุตุตตานนท์
นางศศิซล หงส์ไทย
น.ส.เมทินี สุทธิพันธ์

กองอนามัยการเจริญพันธุ์
กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ
สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ
ศูนย์อนามัยที่ 1 กรุงเทพฯ ฯ
ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี
ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น
ศูนย์อนามัยที่ 7 อุบลราชธานี
ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์
ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์
ศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่

